

ใบความรู้ที่ ๘ เรื่อง สำนวนไทย
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๙ เรื่อง อ่าน พุด คิด พิจารณา
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๘ เรื่อง วิเคราะห์และเปรียบเทียบสำนวน ๑
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๑๖๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

ความหมายของสำนวน

สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียงด้วยความคมคายสละสลวย ใช้พูดสื่อสารกันมีความหมายเป็นนัย กिनความลึกซึ้ง มักเป็นคำเปรียบเทียบ

คำพังเพย หมายถึง ถ้อยคำที่แสดงความจริง ไม่ได้สอนโดยตรง

สุภาษิต หมายถึง ถ้อยคำที่กล่าวเป็นทำนองให้ข้อคิด คติ สั่งสอน เพื่อให้กระทำ ความดี

โดยทั่วไปสำนวนไทย จะมีความหมายโดยนัย เป็นลักษณะความหมายเชิงอุปมาเปรียบเทียบ จะไม่แปลความหมายตรงตามตัวอักษร จึงฟังแล้วมักจะ ไม่ได้ความหมายของตัวมันเอง ต้องนำไปประกอบกับบุคคล กับเรื่อง หรือเหตุการณ์จึงจะได้ความหมายเป็น คติ เตือนใจเช่นเดียวกับคำที่เป็นสุภาษิต

ตัวอย่างสำนวนไทย

สำนวน	ความหมาย
ไกลปืนเที่ยง	ไม่รู้อะไร เพราะอยู่ห่างไกลความเจริญ
ขวานผ่าซาก	โผงผางไม่เกรงใจใคร (ใช้กับการพูด)
ซิงก็รา ซ่าก็แรง	ต่างฝ่ายต่างก็จัดจ้าน พอ ๆ กัน มีอารมณ์ร้อนพอ ๆ กัน ไม่ยอมลดละกัน
เข้าเมืองตาหลิ่ว ต้องหลิ่วตาตาม	ประพฤติตนตามที่คนส่วนใหญ่เขาประพฤติกัน
เขavnนม	เลิกชกมวย
คดีในข้ออในกระดุก	มีสันดานคดโกง
คนรักเท่าผืนหนัง คนชังเท่าผืนเสื่อ	คนรักมีน้อย คนเกลียดชังมีมาก
คลุกคลีตีโมง	มั่วสุม หรือคลุกคลีพัวพันกันอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา
คว่ำบาตร	ไม่คบค้าสมาคมด้วย

สำนวน	ความหมาย
เคราะห์หามยามร้าย	เคราะห์ร้าย
ซึ้งปากแตก	ปากโป้ง เก็บความลับไม่อยู่ ชอบนำความลับของผู้อื่นไปโพยพอ
ฆ่าช้างเอางา	ทำลายของใหญ่เพื่อให้ได้ของเล็กน้อย ซึ่งไม่คุ้มค่ากัน
งงเป็นไก่ตาแตก	งงมากจนทำอะไรไม่ถูก
งอมืองอตีน	เกียจคร้าน ไม่สนใจชวนขวยทำงาน ไม่คิดสู้งาน
งูกินหาง	เกี่ยวโยงกันจากหัวถึงหางโดยซัดกันเป็นทอด ๆ
เงียบเป็นเป่าสาก	ลักษณะที่เงียบสนิท
โง่แล้วอยากนอนเตียง	โง่แล้วไม่เจียมตัวว่าโง่ ไปทำสิ่งที่ตนไม่รู้ไม่เข้าใจ
จับปลาสองมือ	หมายจะเอาให้ได้ทั้ง ๒ อย่าง แต่ไม่สำเร็จทั้ง ๒ อย่าง
จับแพะชนแกะ	ไม่ได้แบบนี้ก็เอาอย่างนั้นเข้าแทน เพื่อให้ลุล่วงไป
จุดใต้ตำตอ	พูดหรือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งบังเอิญไปโดนตนเอง
ชักน้ำเข้าลึก ชักศึกเข้าบ้าน	นำพาศัตรูเข้าบ้าน
ชักใย	วางแผนและบงการอยู่เบื้องหลัง
ช้า ๆ ได้พร้าสองเล่มงาม	ค่อย ๆ คิดค่อย ๆ ทำแล้วจะสำเร็จผล
ชายสามโบสถ์	ผู้ที่บวชแล้วสึกถึง ๓ คน ใช้พูดเป็นเชิงตำหนิว่า เป็นคนไม่น่าคบ
ขึ้นกบนปลายไม้	หวังในสิ่งที่อยู่ไกลตัว
เชื่อไม่ทิ้งแถว	เป็นไปตามเผ่าพันธุ์
ซื้อควายหน้านา ซื้อผ้าหน้าหนาว	ซื้อของไม่คำนึงถึงกาลเวลา ย่อมได้ของแพง
ดาบสองคม	มีทั้งคุณและโทษ อาจดีอาจเสียก็ได้
ดีดลูกคิดรางแก้ว	คิดถึงผลที่จะได้ทางเดียว
ได้ทีขี่แพะไล่	ซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นเพลี่ยงพล้ำลง
ตักน้ำไม่ไหล ตักไฟไม่ไหม้	ตักอยู่ในที่คับขันอย่างไรก็ไม่เป็นอันตราย
ตกล่องปล่องขึ้น	ตัดสินใจที่จะร่วมมือหรือร่วมชีวิตด้วย
ตบตา	หลอกหรือทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิด
ต่อความยาวสาวความยืด	พูดกันไปพูดกันมาให้มากเรื่อง เกินเหตุสมควร
ตัดเชือก	ตัดความสัมพันธ์ ไม่ยอมให้ความช่วยเหลืออีกต่อไป
ตาบอดสอดตาเห็น	อวดรู้ในเรื่องที่ตนเองไม่รู้

สำนวน	ความหมาย
ตั้งให้กากิน	ทำสิ่งใด ๆ ไว้แล้ว แต่ผลไปตกแก่ผู้อื่น
ตีปลาหน้าไซ	พูดหรือทำให้กิจการของผู้อื่นซึ่งกำลังดำเนินไปด้วยดี กลับเสียไป
เต้นแร้งเต้นกา	แสดงอาการดีอกดีใจหรือสนุกสนานด้วยการ กระโดด โลดเต้น
ถ่มน้ำลายรดฟ้า	ประทุษร้ายต่อสิ่งที่สูงกว่าตน ตัวเองย่อมได้รับผลร้าย
ถอนหงอก	ไม่นับถือความเป็นผู้ใหญ่ พูดว่าให้เสียผู้ใหญ่
ถึงพริกถึงขิง	เผ็ดร้อนรุนแรง เช่น การโต้ว่าที่คราวนี้ถึง พริกถึงขิง
ทองไม่รู้ร้อน	เฉยเมย ไม่กระตือรือร้น ไม่สะดุ้งสะเทือน
ทำคุณบูชาโทษ	ทำคุณแต่กลับเป็นโทษ ทำดีแต่กลับเป็นร้าย มักต่อกับ “โปรดสัตว์ได้บาป”
นกต่อ	คนที่ทำหน้าที่ติดต่อหรือชักจูงหลอกล่อคนอื่นให้หลงเชื่อ (ใช้ในทางไม่ดี)
นายว่าขี้ข้าพลอย	พลอยพูดผสมโรง ตีเตียนผู้อื่นตามนายไปด้วย
น้ำขุ่นไว้ใน น้ำใสไว้นอก	แม้จะไม่พอใจก็ยังคงแสดง สีหน้ายิ้มแย้ม
น้ำลดตอผุด	เมื่อหมดอำนาจความชั่ว ที่เคยทำไว้ก็ปรากฏ
บอกเล่าเก้าสิบ	บอกกล่าวให้รู้
บ้าหอบฟาง	บ้าสมบัติ เห็นอะไร ๆ เป็นของมีค่าจะเอาทั้งนั้น
ปากว่าตาขยิบ	พูดอย่างหนึ่งแต่ทำอีกอย่างหนึ่งปากกับใจไม่ตรงกัน
เป็นฝั่งเป็นฝา	มีหลักฐานมั่นคง
ไปไหนมาสามวาสองศอก	ถามอย่างหนึ่งตอบไปอีกอย่างหนึ่ง
ผักชีโรยหน้า	ทำความดีเพียงผิวเผิน